ڕیفۆرم یان شۆڕش … نەجمەدین فارس حەسەن

مانای بنەڕەتی و فەرهەنگی ڕیفۆرم لە هەر دامەزراوەو سیستەمێکی سیاسی و کۆمەڵایەتی ، گۆڕینی ڕوکەشیە ،و ئارایشت کردنیەتی . بەڵام شۆڕش گۆڕانی بنەڕەتیی و پێویستیە لە سەرجەم ئەو پێکهات ودامەزراوەو سیستەمە سیاسی و کۆمەڵایەتی و ئابوریانەیە ، کە شۆڕشی بە ڕودا بەرپا دەکرێت .

ڕیفۆرم کردن ، لەهەر پێکهاتەو لە هەر بارو هەلوو مەرجێکدا، هێشتنەوەو درێژەدانە بە هەمان هەلومەرجی ڕابردوو ئێستا. گۆڕان لە هەلومەرجی ڕابردوو ، هێنانە کایەی هەلومەرجی نوێیە ، هێنانە کایەی هەلومەرجی نوێ ،گۆڕانی بنەڕەتی و پێویستیە لە ڕابردودا، ئەمەش مانای شۆڕش دەگەیەنێت . لە ڕابردودا ئەگەر هەندێک گۆڕانی کەم و بچوک وەک شۆڕش ناونرابێت، لە ئێستادا شۆڕش گۆڕانی بنەڕەتیە لە سەرجەم پەیوەندیەکانی ئابوری و سیاسی و کۆمەڵایەتی سیستەمی سەرمایە داری. ئەگینا هەر وەکو ئەوە دەبێت کە ڕویدا بە ناوی بەهاری عەرەبیە وەو بە شۆڕش ناو بێریان کرد، دەمووچاو گۆڕاو پەیوەندی کۆمەڵایەتی و ئابوری و سیاسی خراپتر بوو. لە ئێستای سیستەمی سەرمایەداری لیبرالی ، شۆڕش واتای گۆڕان و کۆتایی هێنانە بە مۆدیلی ئابوری و سیاسی و کۆمەڵایەتی سەرمایەداری لیبرالی . مارکس و ئەنگڵس دەڵێن “کۆمۆنیزم جیاوازە لە هەموو ئەو بزوتنانەوەی پێش خۆی هەتا ئێستا، کە بناغەی هەموو پەیوەندییەکانی بەرهەم هێنان و هەڵسوکەوتەکانی پێشوو ژێرەوژوور دەکا(بە هەموو هووشیاریەکەوە چارەسەری دەکات) بۆ یەکەم جار هەموو مەرجەکانی سروشتە پێشووەکی وەر دەچەرخێنێ بۆ دەسەڵاتی تاکە یەکگرتووەکان.

“1- ئەوان بۆ ئەم ئەرکە و ئەو گۆڕانکاریانە ، وەک پێویستیەکی حەتمی و مێژوویی و، جێ بەجێ کردنی لە ڕێگەی حیزبی کرێکاران و کۆمەنیستە زانستیەکان کە “سەربەخۆیی کرێکاران پێویستەو دەبێ بەدی بهێنرێتەوە .

“2- لەم هەلوو مەرجەی ئێستا لە دنیادا هەیە ، ئەو هەموو ناو نیشان و پێکهاتە حیزبی و دەسەڵاتە ڕەنگاوڕەنگە،ئەگەر مرۆق هەوڵی گۆڕانی بنەڕەتی نەبێت و نەدات ، ئەوا ئەو توێژگەلانە “خولیای ئەوەیان لە سەردایە کە قشاری سەرمایەی گەورە لە سەر شانی

سەرمایەی بچکۆلە و فشاری بۆرژوازی گەورە لەسەر شانی ووردە بۆرژوازی لابەن .

"3- ڕیفۆرمی ئابوری و سیاسی بۆ هێشتنەوەی بنەمای چینایەتی خۆیانە لە سەر جێ و شوێنی خۆیان . ئەو پرۆسەیە بۆ سود و قازانجی خۆیان بەکارئەهێنن. ڕیفۆرم خوازەکان لە ناوەڕۆکی داواکاری یەکانیاندا دەردەکەوێت ، کە داوای سیستەمێکی حکومەتی لۆکاڵی(محەللی) دێموکراتیک دەکەن هەتا بتوانن بە شێوەیەکی ڕاستەوخۆ دارایی شارەوانییەکان و ، کۆمەڵێک لە دام و دەزگا دەوڵەتی و حکومەتیەکان ، کە ئێستا لە بەر دەستی بیرۆکراتەکاندان بخەنە ژێر چاودێری خۆیان . "حیزبێک کە ووردەبۆرژوا دێموکراتەکان قازانج و بەرژەوەندی خۆیانی بە شاراوەیی و بە شێوەی نهێنی تێدا بپارێزن پرۆلیتاریا باسی داخوازی یەکانی خۆی نەکا هەتا کێشە و ئاڵۆزی سازنەبێ ئەم جۆرە یەکگرتنە تەنیا بە قازانجی ئەوانە و سەروبەر بەزەرەری پرۆلیتاریایە.

"4- ڕیفۆرم خوازان تەنها ڕاستێەوەکان ناگرێتەوە ، چەپیش لە بازنەی ئەو داواکاریانەدا گنگڵ دەخۆن. ڕیفۆرم کاتێک دەوڵەت دەچێتە ژێر باریەوە ، کە کاریگەری بزوتنەوە جەماوەریەکان بەهێز و یەکگرتوو بەردەوام بن . حکومەت و دەسەڵاتداران ڕیفۆرم دەکەن لە پێناوی مژینی هێزو فراوان نەبونی ناڕەزایەتیەکان ، و ئاڕاستەنەگرتنی وتەقینەوەی فراوانی جەماوەری بخەنە ژێرمەنگەنەی سیاسی و ئابوری خۆیان ، ئەمەش لە پێناوی بەردەوام بوونی دەسەڵاتیان دەکەن. هەر لەبەر ئەوەیە دەبێت شۆڕش دەسەڵات و حکومەتی سەرمایەداران"تووشی وەزعیەتێک بکەن کە فەرمانڕەوایی و دەسەڵاتی دێموکراتە بۆرژواکان هەر لە سەرەتاوە گەرای ڕووخان و تێکشکانی تێدا ببەسترێ و بەڕادەیەکی زۆر ڕێگا بۆ ئەوە خۆش بێت کەلە داهاتودا دەسەڵات بکەوێتە دەست پرۆلیتاریا لە وەش گرنگتر ئەوەیە کە کرێکاران لە جەرگەی خەباتدا و دەست بەجێ دوای سەرکەوتنی خەباتەکەش تا ئەو جێگایە کە ئیمکانئ هەیە لە دژی ئەو هەوڵ و تەقەلایەی بۆرژواکان کە دەیانەوێ وەزعەکە هێمن ە ئارام بکەنەوە ڕاوەستن و دیمکراتەکان ناچار بکەن خۆ لەو شەڕە خوێناوییە نەدزنەوە کە ئیدعای دەکەن .

"5- شۆڕش و شۆڕشگێڕان دەبێت دژایەتی چینایەتی خاو نەکەنەوە ، بە قازانجی چەوسێنەرانی دەسەڵات ، بەش خوراوان بۆ ماوەو کاتێکی درێژتر لە ژێر نێزەی چەوسانەوەو بۆ مافکردنیان نە هێڵرێتەوە . هەر لە بەر ئەوە شۆڕش پێویستی بە تێووری شۆڕشگێڕانە هەیە ، بۆ

ئەمەش پراکتیکی شۆڕشگێڕانە پێویستی بزوتنەوە ی گۆڕانی بنەڕەتی کۆمەڵگایە . هەروەها دەبێت و لە بەر ئەوەیە "تەنیا تاوێکیش ئەوە لە بیر نابەنەوە کە هەتا بکرێ دژایەتی دوژمنانەی نێوان پرۆلیتاریا و بۆرژوازی ، ڕۆشنتر بۆ چینی کرێکار ڕوون کەنەوە .
"6- شۆڕش دەبێت هەموو ئەو هەڵاوێردن و بێ ماف کردن ونا عەدالەتی ونایەکسانییەی کۆمەڵێکی کەم لە مرۆڤ ، دژ بە زۆرینەی کۆمەڵگا دەیکات ، لە ناو ببات .
وە ئەمەش وەک "بەشێک لە بۆرژوازی هەوڵ ئەدات مەینەتیەکانی کۆمەڵ چارەسەر بکات ، بۆ ئەوەی مانەوەی کۆمەڵگای بۆرژوازی بپارێزێت ، ئابوری زانان ، خێرخوازان ، ئینسان دۆستان ، ڕیفۆرم خوازانی حاڵی چینی کرێکار ، زماندەرانی خێرو سەدەقە ، ئەندامانی کۆمەڵەی پارێزگاری لە گیانداران ، قەناعەت چیانی کۆنەپەرست ، ڕیفۆرم خوازانی جۆراو جۆرو ڕەنگاوڕەنگ، هەموو لەم دەستەیەن .ئەم شێوە لە سۆسیالیزم ئیتر سیستەمێکی تەواو کەمالی لێ دەرهاتووە .

نە ئەم بۆرژوا- سۆشیالیستانە خوازیاری هەموو دەسکەوتەکانی موناسەباتی کۆمەڵایەتی نوێن ، بەبێ ئەو موبارەزاتە و ئەو مەترسیانە پێویستە و لێی دەوەشێتەوە، ئەوان دەیانەوێ وەزعی ئێستای کۆمەڵ هەروا بمێنێ بەبێ ڕەگەزە – شۆڕشگێڕە تێکدەرەکانی .
جۆرێکی دووەم و زیاتر عەمەلی ، بەڵام کەمتر سیستماتیک لەم سۆسیالیزمە ، تێکۆشاوە بەو بیانووە کە گوایە ڕیفۆرمی سیاسی نەء بەڵکو تەنیا ئاڵ وگۆڕ لە هەل و مەرجی ماددی ژیاندا ، لە بارودۆخی ئابوریدا، دەتوانێ کەلەبەرێکی پرۆلیتاریا بگرێ .هەموو بزوتنەوەیەکی شۆڕشگێڕانە لە پێش چاوی چینی کرێکار بخات ،مەبەستی ئەم نەوعە سۆسیالیزمە لە گۆڕانی بارودۆخی ماددی ژیانیش قەت نابووت کردنی پەیوەندە – بۆرژواییەکانی بەرهەم هێنانی لێ ناوەشێتەوە ، کە تەنیا لە ئاکامی شۆڕشێکدا دێتەدی . بەڵکو مەبەستی هەندێ ریفۆرمی ئیدارییە لە سەر بناغەی مانەوەی ئەم موناسەباتەی ئێستا ، ڕیفۆرمی وا کە دیارە لە هیچ بارێکەوە کارناکاتە سەر پەیوەندی سەرمایەو کار، بەڵکو لە باشترین حالەتدا دەبێتە هۆی کەم خەرج بوون و سادە بونەوەی کاروباری ئیداری حکومەتی بۆرژوازی.

"7- بەڵێ ئەم جۆرە لە دید و تێڕوانینی هەر جۆرێک لە بزوتنەوەو ڕێکخراو و حیزب و گروپە کۆمەڵایەتیەکان ، لە ئێستادا هەوڵەکانیان دەچێتە پێناو بەرژەوەندی دەسەڵاتداران و حکومەتەکانی 0وە ئەمانە هەربەمەوە ناوەستن بەڵکو داواکاری بازرگانی ئازاد ، بە قازانجی

چینی کرێکار ! باجی گومرگ بەقازانجی چینی کرێکار! ئیسلاحاتی زیندان بەقازانجی چینی کرێکار! ئاوایە ئاخر قسە وتەنیا قسەی جیددی و پڕمانای سۆشیالیزمی بۆرژوازی . وە لە کۆتایی قسەکانیدا بریتی یە لەم قسەیە ” بۆرژوا” بۆرژوایە بەقازانجی چینی کرێکار .

وە وەک ئەرکێکی سەرشانی کۆمۆنیستەکان ئەبێت ئەوە بکرێت کە ریفۆرم ئەم ئامانجەی سەرەوەی هەیە “کە لە ناوەڕۆکدا دژ بەناوەڕۆکی خەباتی پرۆلیتاریایە وە بۆ کرێکاران ئەوە ڕوون ناکرێتەوە و بدرێتە بەر پەلاماری کۆمۆنیستانەی خۆیان . ((هەروەها حکومەتی سەرمایە و کەڵەکەبووونی خێرای دەبێت لەلایەکەوە بە بەرتەسک کردنەوەی مافی “وراثت” وە لەلایەکی تریشەوە بەوە کە دەوڵەت ژمارەیەکی هەرچی زیاتر لە ئەفراد بەرێتە سەر کار” پێشی پێ بگیرێ” بەڵام لەبابەت کرێکارانەوە مەسەلەیەک هەیە کە هەر لەئیستاوە ڕوون و ئاشکرایە کرێکاران لە ڕابردوود چۆن کرێ گرتە بوون هەروا دەمێننەوە ” ووردە بۆرژوا دیموکراتەکان داواکاری کرێ وبیمەی زیاترن بۆ کرێکاران و هیوادارن بە زیادبوونی شوغلە دەوڵەتیەکان بە تەئمین بوونی ئیمکاناتی ریفاهو ئاسایش بۆ کرێکاران ئەمە وەدی بێت بەکورتی ئەمانە دەیانەوێ بەم خێر و بێرە دەمی کرێکاران چەور بکەن و چاری نیمچە ژیانێکیان بۆ دابین بکەن کە دەنگیان دەرنەیەت” هەتا بەم جۆرە هێزی شوڕشگێڕانەیان تێک بشکێنن” ئەم داخوازانەی دیموکراسی ووردە بۆرژوازی دێموکراتەوە بە تێکڕاو یەک جێ داواناکرێت و تەنیا ژمارەیەکی کەم لە پەیڕەوانی ئەم ڕێبازە بە ڕاشکاوی وەدیهێنانی هەموو ئەم داخوازیانەیان بە ئامانجی خۆیان داناوە .

هەرچی کەسان و دەستەو تاقمە ووردەبۆرژواکان ، بەرەوپێشتردەچن ، بەشێکی زیاتری ئەم داخوازانە بە ڕاشکاوی بەیان دەکەن 0ئەو ژمارە کەمەش کە لایان وایە ئەو داخوازیانەی لەسەرەوە باسیان کرا لە بەرنامەکەیاندا هەن ، ڕەنگە پێیان وابێ ، داوای هەموو ئەو شتانەیان کردووە کە دەکرێ لە شۆڕش داوابکرێن .

بەڵام ئەو داخوازیانە ئەوەنین کە حیزبی کرێکاران ڕازی بکەن، لە حاڵەتێکدا کە ووردەبۆرژوازی و دێموکراتەکان دەیانەوێ هەرچی زووتر کۆتایی بە شۆڕش بێنن و ، ئەو پەڕەکەی بەو داخوازانە بگەن کە لە سەرەوە باسیان کرا . بەرژەوەندیمان لەوەدایە و ئەرکی سەرشانمان ئەوەیە کە هەتا کاتێک لە هەموو چینەکەم تا زۆردارەکان ، دەسەڵاتیان لێ بستێندرێ . ... ئەم شۆڕشە بێ ووچان درێژە پێ بدەین ، ئامانجی ئێمە ئەوە نیە کە شکڵی خاوەندارێتی تایبەتی

بگۆڕین . بەڵکو دەمانەوێ بەتەواوی ڕیشە کێشی بکەین ، دەمانەوێ هیچ چینێک نەمێنێ . نامانەوێ ئەم کۆمەڵگایەی ئێستا بڕازێنینەوە و دڵ بە ئاڵوگۆڕی بچوک خۆش بکەین، بەڵکو دەمانەوێ کۆمەڵێکی نوێ دابمەزرێنین ……..))8– ئەمەش ئەوە دەردەخات مانا و ناوەڕۆکی شۆڕش و ڕیفۆرم لە یەکدی زۆر جیاوازن ، لە ڕوی تێوور و پراکتیک و جێ بەجێ کردنی لە ژیان و ئەرکی ڕۆژانەدا .

نەجمەدین فارس حەسەن
23/12/2015

سەرچاوەکان:

1- مارکس، آنگلس،آلایدیولوجیه الالمانیه ، ترجمه – د.فؤاد ایوب ، دار دمشق ، سوریا ، ص87 .
2- مارکس، آنگلس، بانگەوازی کۆمیتەی ناوەندی بۆ یەکێتی کۆمۆنیستەکان ، وەرگێڕانی ناصری حسامی ، ل1-2 .
3- هەمان سەرچاوە ، ل3 .
4- هەمان سەرچاوە ، ل6 .
5- هەمان سەرچاوە ، ل7 .
6- مارکس، آنگلس، مانیفیست ، ل7 .
7- هەمان سەرچاوە ، ل67-68 .
8- مارکس، آنگلس، بانگەوازی کۆمیتەی ناوەندی بۆ یەکێتی کۆمۆنیستەکان ، وەرگێڕانی ناصری حسامی ، ل5-6 .